

"De Liefde"

Nieuwsbrief van en over
de "Jonge Jan"
5^e uitgave - lente 2002

Koren- en pelmolen "Jonge Jan" 15 jaar in bezit van gemeente

Op 23 december 1986 was het 15 jaar geleden dat molenaar Smid zijn monumentale koren- en pelmolen "Jonge Jan" v/h "De Liefde" verkocht aan de toenmalige gemeente Hefshuizen. Daarmee ging weer een molen in particulier bezit over in handen van een overheidsinstantie. Maar tegelijkertijd werd daarmee de weg vrij gemaakt voor een noodzakelijke restauratie. In de "Ommelander Courant" van 26 februari 1987 werd de Uithuizer molenaar in ruste over zijn ingrijpende stap geïnterviewd en de krant drukte er een mooie foto bij af.

Ruim vijf jaar later, op 16 januari 1992 stond er in het "Nieuwsblad voor de Eemsmond" dit bericht:

Jonge Jan wordt gerestaureerd

UITHUIZEN - De molen Jonge Jan wordt eindelijk opgeknapt. De molen staat al jaren op het lijstje om te worden gerestaureerd, maar het wachten was op een stevig bedrag aan subsidie. De Rijksdienst voor Monumentenzorg heeft nu een subsidie van vier ton beschikbaar gesteld, onder voorwaarde dat er voor 1 maart met de bouwwerkzaamheden wordt gestart.

De molen verkeert momenteel in een kritieke staat, maar na de opknopbeurt zal de Jonge Jan weer worden opengesteld voor het publiek.

De bij de molen staande Sarrieshut (molenaars-huisje) krijgt in de loop van dit jaar eveneens een opknopbeurt.

De gemeente Eemsmond wil hierin definitief het VVV-kantoor vestigen dat tijdelijk is gehuisvest in het voormalige postkantoor.

Ook bij dit bericht werd een foto afgedrukt. Het is een recente opname, want dat de molen hard aan een restauratie toe is blijkt o.a. uit het feit dat de kleppen en een deel van de voorzomen reeds uit het gevlucht zijn verwijderd. Ook is goed te zien dat aan de staart een korte schoor ontbreekt.

Reeds op 25 februari van hetzelfde jaar werd begonnen met het slopen van het stellinghek. En op 9 en 10 april werd het motorhok aan de westkant van de molen gesloopt.

De restauratie was aangevangen en zou nog voortduren tot het voorjaar van 1994, waarna op 11 mei de officiële heropening plaatsvond.

Het kleurgebruik

De kleuren die in de "Jonge Jan" zijn gebruikt, zijn typerend voor deze regio. Dit Groninger kleurgebruik is in de molen consequent toegepast en is zowel aan de buiten- als binnenzijde van de molen terug te vinden. Een voorbeeld daarvan vormen de inrijpoorten en stellingdeuren: rode balken en witte velden.

De koppen van de voeghouten, steunder, roosterhouten en kardoezen zijn afgewerkt met een duivejager (een mooie ronding) en zijn rood geschilderd. De storm- en windluiken op het voor- en achterkeuvelens, alsmede de spruitluiken zijn voorzien van rood op wit geschilderde zandlopers. De randen van de baard en zwaardplanken zijn eveneens rood geverfd. Het onderstuk van de staartbalk en de buitenkant van de deuren is groen geverfd.

Handzeef

In de vorige Nieuwsbrief berichtte ik over de oud molenaarsknecht de heer Kremer uit Leens - hij werkte van oktober 1941 tot mei 1944 op de molen. Tijdens zijn bezoeken mocht ik vele interessante verhalen van hem horen, zoals het verhaal over de vele bakkers in Uithuizen.

In januari jl. bezocht hij, samen met zijn vrouw, opnieuw de molen en bracht een geschenk mee. Het bleek een kopie te zijn van de zeef waarmee hij het meel tot bloem zeefde. Na plaatsing van de zeef op de waaierzolder, trok de heer Kremer zijn blauw kielkje aan en demonstreerde vervolgens hoe hij, zittend op zijn knieën, het meel zeefde. De bloem viel op de houten vloer en werd later met een veger en motschep in een zak gestort. Voor de feestdagen (m.n. Pasen) werd er ook een zeef met fijner gaas gebruikt. De afmetingen van de zeef zijn 115 x 75 cm en de balk waarover hij heen en weer glijdt is 175 cm lang en 25 cm hoog.

Met één steen kun je
geen meel malen.

∴ - ∴ - ∴

Twee harde stenen
malen slecht.

Storm 1935

In mijn archief heb ik een kopie van een krantenknipsel, waarop met pen het jaartal "1938 ?" is vermeld. Het vraagteken duidt een onzekerheid over het jaar aan. De tekst luidt aldus:

DE MOLEN DRAAIDE

Groote consternatie in Uithuizen tengevolge van een windvlaag.

Hedenmorgen omstreeks vijf uur stak er een hevige wind op, tengevolge waarvan de korenmolen van den heer P. Dijksterhuis aan de Schoolstraat begon te draaien.

De zgn. vang (rem) was losgeraakt en daar de wieken niet tegen den wind stonden, draaiden ze terug.

Met ijzingswekkende vaart vlogen de wieken, die door den wind tegen den molen werden geslagen, in het rond. Groote stukken hout en asphalt vlogen door de lucht en vielen op en naast de nabij gelegen huizen, zoodat de bewoners angstig hun woningen verlieten en de kinderen in veiligheid brachten.

Gelukkig wist men den molen, na ongeveer 3 kwartier hard werken, weer in bedwang te krijgen en grooter onheil te voorkomen.

De schade is tamelijk groot.

Niettegenstaande het vroege uur was er heel wat publiek samen gestroomd teneinde van het huiveringwekkende schouwspel getuige te zijn.

De motorbrandspuit, die gealarmeerd was, behoeft geen dienst te doen. De eigenaar was niet tegen stormschade verzekerd.

Onderstaande aantekening van vrijw. molenaar P. van Dijken heeft op hetzelfde voorval betrekking.

Stormramp 19 juni 1935

Grote schade, hersteld door molenmaker Th. Bremer. Molen door uitschietende wind met geweld achteruit gedraaid en met grote moeite tot stilstand gebracht. Op de wind gekruid door o.a. smid Kuiper en schilder Kobus Kuis. Dijksterhuis smeerde onderwijl de as om heet lopen te voorkomen (J. Juk).

Dijksterhuis was aan het teren, teerpot van de stelling gewaaid en de huizen aan de overzijde van de straat onder de teer (J. Smid).

Ansichtkaart

De nieuwe fotokaart (ansichtkaart) waarop de molen in volle glorie is te bewonderen, is zowel in de molen als bij de VVV en op het gemeentehuis te Uithuizen te koop.

Boktor

Tijdens een eind vorig jaar gehouden inspectie van de molen op houtworm, werd in twee achtkantstijlen de bonte knaagkever geconstateerd. Begin maart heeft de firma Van Lierop Impregneerbedrijven B.V. zich met de bestrijding ervan bezig gehouden.

Tijdens hun werkzaamheden constateerden zij zowel de gewone houtwormkever, als de huisboktor.

De houtwormkever, ook wel knaagkever genoemd, zit binnen in het hout en werkt van daaruit. De boktor zit direct aan de oppervlakte en heeft brede gangen.

Beid soorten zijn aan de buitenzijde van het hout voor leken echter niet te zien.

Door indicatoren (een soort pluggen) aan te brengen kan het hout worden geïnjecteerd.

De werkzaamheden omvatten het afkappen en wegsteken van door huisboktor aangetast spintehout, ten einde het nog gezonde hout goed te kunnen behandelen en het uitborstelen van vrijgekomen boorgangen met een staalborstel.

Daarna werd er een besproeiing uitgevoerd met ITOX-2 super van de vloeren en de binnenzijde van het beschot, inclusief constructiehout.

Ook de wielen, assen, het klimwerk en de binnenzijde van de kap, inclusief constructiehout, werden behandeld.

De Arbo-wet

De wet op de Arbeidsomstandigheden, die in het bedrijfsleven algemeen ingang heeft gevonden, is ook van toepassing op het vrijwilligerswerk. Dat betekent dat het ook geldt voor het werken op de molen. De uitgangspunten hierbij zijn enerzijds de veiligheid voor de vrijwillig molenaar en anderzijds voor de bezoekers.

Onlangs is ook de “Jonge Jan” op deze punten bekeken en beoordeeld. Een aantal deskundigen kropen van beneden naar boven en van voor naar achter door de molen, ten einde zo eventuele gevaarlijke plekken voor molenaar en/of publiek op te sporen.

Aangezien ik vanaf mijn aanstelling al alert ben op mogelijke gevaarlijke situaties, had ik al enige verbeteringen aangebracht, zoals leuninggen aan de trappen.

De arbo-deskundigen hebben dan ook geen gevaarlijke toestanden geconstateerd.

Aangezien er landelijk enige voor alle molens toepasbare aanpassingen zijn voorgesteld, zullen die ook op de Jonge Jan worden aangebracht.

Concreet betekent dit dat er een andere afscheiding op de stelling zal komen, die dan op alle molens gelijk zal zijn. Hierdoor zal het publiek nog duidelijker en herkenbaarder dan nu al het geval is, voor de draaiende wieken worden beschermd.

Homepage

De molen “Jonge Jan” v/h “De Liefde” en diens geschiedenis heb ik uitvoerig beschreven op mijn homepage, die is voorzien van vele foto’s en tekeningen en een summierse Duitse, Franse en Engelse vertaling.

Ook is er informatie te vinden over de vele molens waarop ik mijn opleiding heb genoten, alsmede over diverse interessante molenaspecten.

URL: <http://www.inter.nl.net/hcc/B.Poppen>

OPENINGSTIJDEN

Iedere dinsdag en donderdag van 10-16 uur en vaak ook zaterdags van 13-16 uur.

Komt een andere dag echter beter uit om de “Jonge Jan” te bezoeken, maak dan even een afspraak.

Dit kan zowel per telefoon: 0595 43 48 25, als per email:

B.Poppen@net.hcc.nl

13 april 2002: 'molendag' in de Mennonieten- kerkstraat

De Winkeliersvereniging Handelsvereniging Uithuizen heeft het initiatief genomen om de Mennonietenkerkstraat in het zonnetje te zetten. Op zaterdagmiddag 13 april zullen er diverse activiteiten worden georganiseerd, waaronder een priegeltjesmarkt en zal het geheel muzikaal worden opgeluisterd. Uiteraard zullen de winkeliers ook het een en ander organiseren en hun beste beentje voorzetten.

Ook op de molen zal die dag extra veel te doen zijn. Zo zal er (bij gunstige weersomstandigheden) worden gemalen en zullen er onder in de molen door een molenaarsvrouw "drie in de pan" worden gebakken, en daarvoor zal uiteraard echt molenaarsmeel wordt gebruikt. Collega molenaars zullen mij die dag assisteren en de bezoekers rondleiden en vertellen over de vele interessante aspecten van de molen.

Meer informatie over de activiteiten en invulling van deze dag zijn te verkrijgen bij mevr. Wernekinck, tel. 0595 43 20 27 of bij mevr. Dijkhuis, tel. 0595 43 26 06.

Bascule

De heer P. Wernekinck, fotograaf te Uithuizen, heeft een bascule in bruikleen aan de molen geschonken. De bascule die door hem in vroeger dagen werd gebruikt voor fotoreportages, stond al jaren werkloos op de zolder.

Nu is hij op de maalzolder, de plaats waar het meel in zakken wordt opgevangen, in de molen te bewonderen.

Agenda

11 mei **Nationale molendag**
8/9 juni **Groninger molenweekend**

Oproep

In de vorige uitgave van deze Nieuwsbrief deed ik een oproep voor oude foto's van zowel de molen als de sarrieshut. Inmiddels mocht ik van twee personen foto's uit vervlogen tijden ontvangen. Op de ene foto, gemaakt tussen 1950 en 1960, is de molen te zien met een buitenroede die is voorzien van zelfzwiching en windborden. Deze roede, een nieuwe ijzeren Potroede, is na de stormramp van 1935 gestoken. De binnenroede, eveneens een Potroede, is in 1950 gestoken, nadat in 1947 de oude was afgekeurd.

Deze roede is voorzien van zelfzwiching en een stroomlijnneus en is afkomstig van de Nijverheidspolder.

Op de tweede foto is het voorhuis van het oude molenaarshuis te zien. Timmerman Menne Kamminga, kocht het in 1952 van de weduwe P. Dijksterhuis en vestigde een timmerwerkplaats in de schuur. In 1959 brak Kamminga het voorhuis af en bouwde er een grotere voor in de plaats.

Mocht u nog oude foto's, zowel van de molen, het molenaarshuis als van de sarrieshut in uw bezit hebben, ik ben erin geïnteresseerd.

Feiten en anekdotes over de molen "De Liefde", die sedert 1962 de naam "Jonge Jan" draagt, zijn eveneens van harte welkom.

Ook de andere, verdwenen, molens die er in en om Uithuizen hebben bestaan, hebben mijn belangstelling.

COLOFON

Tekst, opmaak en samenstelling: Bob Poppen
vrijw. molenaar

Reacties: Ripperdadrift
16, 9981 LH Uithuizen
of per email:
B.Poppen@net.hcc.nl